

2011. február 11. péntek
Apostolok Cselekedetei 16,1–5

Dr. Lenkeyné Dr. Semsey Klára

Pál Derbében és Lisztrában

^{16,1}Így jutott el Derbébe, majd Lisztrába is. Volt ott egy Timóteus nevű tanítvány, egy hívő zsidó asszonynak és egy görög apának a fia, ^{16,2}akiről dicsérőleg szóltak a lisztrai és ikóniumi testvérek. ^{16,3}Pál őt magával akarta vinni, ezért az ott lakó zsidókra tekintettel körülmetélte őt. Mert mindenki tudta, hogy az apja görög volt. ^{16,4}Amikor végigjárták a városokat, átadták nekik azokat a határozatokat, amelyeket a jeruzsálemi apostolok és vének hoztak, hogy tartsák meg azokat. ^{16,5}A gyülekezetek pedig erősödtek a hitben, és naponként gyarapodtak lélekszámban.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

1. vers

Pál apostol második missziói útjának kiinduló helye újra a szíriai Antiókhia. Azzal kezdődik, hogy meg szeretnék látogatni *Szíria* és *Cilicia* tartományának gyülekezeteit. Fontosnak tartják a megerősítésüket azoknak, akik Krisztust befogadták, hitre jutottak. Szükség van a hívők erősítésére, mert a hitre jutás még nem célba

jutás, hanem az első lépés azon az úton, amely Krisztus dicsőséges országába vezet. Ez az út azonban nem mentes a kísértésektől, a próbáktól. Mivel Pál Keletről jön, így először *Derbébe* érkezik, majd innen megy át *Lisztrába*¹ (ApCsel 14,6–22). *Kai idou mathétész tisz én ekei* – ez a megállapítás Lisztrára vonatkozik természetesen. Timóteus tanítvány volt, vagyis Krisztus követője. Ő már akkor megtért, amikor Pál először hirdette az evangéliumot *Lisztrában* (1Kor 4,17). Nevének jelentése: „Istent tisztelő”.² Timóteus anyja, Euniké és nagyanyja, Lois istenfelő zsidó asszonyok voltak, az apja viszont görög. A szövegvariánsok arra utalnak, hogy Timóteus anyja özvegy volt már akkor, amikor az apostol Lisztrába érkezett.

2. vers

Timóteusról a lisztrai és az ikóniumi keresztyéneknek jó véleménye volt. Lukács, a könyv írója szerint ez azt jelenti, hogy ajánlották őt a missziói munkára.³

3. vers

Perietemein auton dia tousz Iudaiousz – Timóteus körülmetélése kérdéseket vet fel. Miért volt ez szükséges a jeruzsálemi apostoli dekrétum után? Pál Timóteus körülmetélését nem azért végzi el, mintha erre Krisztus megváltó munkája után bárkinek szüksége volna ahhoz, hogy Krisztus igazi követője legyen, hanem csupán a zsidókra való tekintettel. Pálnak ezt a tettét az a lelkület határozza meg, amelyet az 1Kor 9,20-ban így fogalmaz meg: „A zsidóknak olyanná lettem, mint aki zsidó, hogy megnyerjen a zsidókat.” Pál a zsidók körében nem akar botránkozást kiváltani, ugyanakkor a további missziói munkájába be akarja vonni Timóteust kísérelőként. Timóteus körülmetélése esetében arról van szó tehát, hogy mivel Pál missziói munkája során először a zsinagógába ment minden esetben, oda viszont csak azt vihette be munkatársai közül, aki körül volt metélve. Az apostol tettét a *missziói szempont* határozta meg. Timóteus, mivel körül volt metélve bemehetett vele a zsinagógába, Títusz viszont nem.⁴ Pál Jézus példáját követve maga mellett tanítja és neveli a jövő egyházi munkásait. Timóteus az apostol

¹ BEYER, H.W.: *Die Apostelgeschichte*, Berlin, Evangelische Verlagsanstalt, 1959, 98.

² LENKEYNÉ SEMSEY KLÁRA: Az Apostolok cselekedetei, in: Bartha Tibor (Szerk.): *Jubileumi Kommentár*, Budapest, 1969.

³ HAENCHEN, E.: *Die Apostelgeschichte*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1968, 419.

⁴ CONZELMANN, H.: *Die Apostelgeschichte*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1963, 89.

közvetlen munkatársa volt, számtalan gyülekezeti feladatot kapott az apostoltól a későbbiek során. A hagyomány szerint Efézus püspöke lett.

4. vers

Dieporeuonto tasz poleisz paredidoszan autoisz fülassein ta dogmata – az említett városok mellett a pizídiai *Antiókhia* is számításba veendő, sőt ezek után *Frígia* és *Galácia* városai szintén. Az előzők során már a jeruzsálemi apostoli gyűlés határozatát ezekhez a gyülekezetekhez eljuttatták (vö. ApCsel 15,28kk.). Itt említi az apostol utoljára annak a rendelkezésnek a gyülekezetekhez való eljuttatását, amely a jeruzsálemi apostoli gyűlésen született meg. Pál tartja a kapcsolatot azokkal a gyülekezetekkel, amelyek misziói munkája során megalakultak.

5. vers

Hai men oun ekkleszjai esztereuonto té pisztei kai eperisszeuon tó arithmó kath' hémeran – ezzel a bevezetéssel lezárul egy szakasz újra (vö. ApCsel 1,6). Summás összefoglalását (summarium) vezeti be ez a formula a gyülekezetek megerősödésének. A gyülekezetek hitbeli megerősödése számbeli növekedésükkel párosul. Az evangélium terjedéséről, az egyház növekedéséről szóló tájékoztatásról folyamatosan hírt ad Lukács az Apostolok Cselekedeteiben (vö. ApCsel 2,41.47; 4,5; 5,14; 6,7; 9,31.35.42; 11,24; 12,24; 14,1).

„Ha egy ügynek van Krisztusa és van tizenkét apostola, akkor az az ügy sikeres, hódít, győztes lesz. Az nem vitás, hogy Krisztusa van, de van-e, hol van a tizenkét apostol?” Ezzel az eszméltető megállapítással és kérdéssel zárta le az Universitas egyik ülésének meglehetősen hosszúra nyúlt tárgyalását az elnök, aki akkor Pálincás József volt, s aki jelenleg a Tudományos Akadémia elnöke Ezen az ülésen Teológiánk képviselőjeként vettem részt. Igen örültem

ennek az eszméltető, elgondolkodtató, a lényegét megvilágító, minden jó ügy sikerének, így az egyház megerősödésének, növekedésének a titkát elénk táró megállapításnak.

Az Apostolok Cselekedeteinek ez a rövid részlete a *gyülekezetek megerősödéséről, az egyház növekedéséről számol be*. Igen jó hír ez ma, amikor statisztikai adatok – tisztelet a kivételnek – a gyülekezetek erőtlenségéről, fogyásáról adnak hírt. Sok esetben ezekhez az adatokhoz azt is hozzáfűzik, hogy így van ez Nyugat-Európában is, mintha ez igazolhatná a mi helyzetünket. Ahol így van, ott mindenütt rosszul van. A gyülekezetek erőtlensége, létszámbeli fogyása nem szükségszerű. Erre is érvényes Jakab apostol megállapítása: „Testvéreim, nem kellene ezeknek így lenni”. A gyülekezetek elnéptelenedése esetén nem igazolgatni kell magunkat álságos módon, és megnyugtatni lelkiismeretünket, hanem keresni annak az okát, és megkeresni a változtatásnak a módját. Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. *Van Krisztusunk. Van Mindenható Atyánk. Nem oly rövid az Úr karja, hogy ne tudna minket megszábadítani. Krisztusunk van, de van-e tizenkét apostol?* Lehet változtatni. Lehet az egyház növekedésének a titkát az Apostolok Cselekedeteiben elénk adott modell alapján megismerni, és követni. *Mi a titok nyitja?*

- 1. A gyülekezetek lelkigondozása, folyamatos látogatása, erősítése.** Azoknak, akik hitre jutottak, Krisztus követői lettek, szükségük van a törődésre. Ahogyan a kisgyermeket születése után nem lehet magára hagyni, úgy Krisztus követőit sem. Lelki táplálékra, pásztorolásra, lelkigondozásra, az ismeretekben való növekedésre, a tanításra elengedhetetlenül szükség van. Az elültetett vetemény is kipusztul, ha az ültetést nem követi a gondozás. *Pál apostol megérkezett Derbébe és Lisztrába. Meglátogatja azokat a városokat, ahol gyülekezeteket alapított. Törődik Krisztus követőivel. Mi törődünk-e, hogyan törődünk gyülekezetünk tagjaival?*
- 2. Lisztrában van egy tanítvány, Timóteus, akinek a neve hirdeti, „Istent tisztelő”, hogy az istenfélő anyjának, és nagyanyjának fontos volt, hogy a gyermek istenfélő legyen, jóllehet az apa görög volt.** Timóteus már Pál apostol első missziói útján Krisztus követőjévé lett. Mi a helyzet a mi gyermekeinkkel? Az anyák hatása rendkívül jelentős a gyermekek számára.
- 3. A munkatársi kör bővítése.** A lisztrai gyülekezetben olyan munkatársra talál az apostol, akiről a gyülekezetnek jó tapasztalata van. Pál odafigyel a gyülekezet ajánlására. Nem mindegy, hogy milyen körből kerülnek ki a jövő egyházi munkásai.
- 4. A missziói szempont döntő abban, hogy Pál elvégzi Timóteus körülmetélését.** Az apostol a zsinagógát kereste fel mindenütt először munkája során, oda pedig csak az léphetett be, aki körül volt metélve. A tradicionális istenfélő emberekkel való kapcsolatnak módja a szemléletükhöz való alkalmazkodás, nem azért, hogy igazoljuk őket, hanem azért, hogy segítsük őket párbeszéd útján eljutni Krisztushoz. „Egy lélekért se érjen vádja téged, hogy te miattad nem látta meg őt.” Kapcsolatkeresés, kapcsolattartás a gyülekezet építésének, növekedése elérésének az útja, módja.
- 5. Az apostoli munka megtermi jó gyümölcsét.** A hűséges emberi munkát Isten áldása kíséri. Krisztus elhívott szolgálói által építi az egyházat. A gyülekezetek a pásztori odaadó munka által erősödnek hitben, és növekednek létszámban. Ha nem így van, akkor keressük annak az okát, és törekedjünk arra, hogy így legyen. Krisztusra van szüksége az embernek ma is.